

Minner om han Nils Iselvmo og ho Randi Ålmen på «Kirkesnes»

-av Odd Bjørkberg

Han Nils Iselvmo var født i 1835 på Bjørnstad i Kirkesdalen. Foreldrene hans var ho Kari Tollfefsdr. født i 1797, hun var datter av Ragnhild Helgesdr. Søstu Stal og Tollef Halstelsens Sæstumoen Møkleby. Og Nils Iselmoes far var han Nils Pedersen f. 1803 sønn av Jørand Nilsdr. Møkleby og Peder Halvorsen Veslehamar Stal fra Storelvdal. Foreldrene til Nils Nilsen Iselvmo kom til Målselven i 1830, først til sin farbror Helge Halvorsen på Rønmelmoen. Da hadde de 3 småjenter med seg ho Anna var 9 år, ho Sigrid 7 år og ho Pernille var bare 1 år gl. Så i 1831 begynte de å rydde Bjørnstad i Kirkesdalen, men fra først av ble gården kalt Kirkeslia, men siden det senere ble skutt en bjørn der ved gården ble den å hete Bjørnstad.

Han Nils Pedersen Bjørnstad var en foretaksom herremann som var iherdig og om seg på alle måter. Han drev handel hvor han kjørte nedover dalen til Moen og Målsnes med varetransport. Med tiden ble det en velholden mann, og han fikk god hjelp av barneflokk som vaks opp der på Bjørnstad derav 5 sønner og 4 døtre. 1. Anne Somningsdr. f. 1821 gift med Erik A. Sandeggen. 2. Sigrid Semningsdr. f. 1823 gift med lensm. Krogsgeng i Fagerlidal. Far til disse 2 søstrene var ungar Semming Olsen f. 1797 i Storelvdal. 3. Pernille Nilsdr. f. 1829 i Storelvdal gift med Arnt Arntsen Haugset. 4. Tollef Nilsen f. 1831 flyttet til Øverbygd. 5. Jørgine Nilsdr. f. 1831 (tvilling med Tollef). 6. Hågen Nilsen f. 1833 gift med Ragnhild Eriksdr. fra Kristianiamoen (de flyttet til Signalnes). 7. Nils Nilsen f. 1835 gift med Randi Jensdr. Ålmen f. 1829 i Oppdal. 8. Ole Nilsen f. 1837 gift m. Berit Olsdr. Nordmo. 9. Peder Nilsen f. 1840 gift med Karen Pedersdr. Rønmelmo andre gang med Sigrid Sevaldsdr. fra Storelvdal.

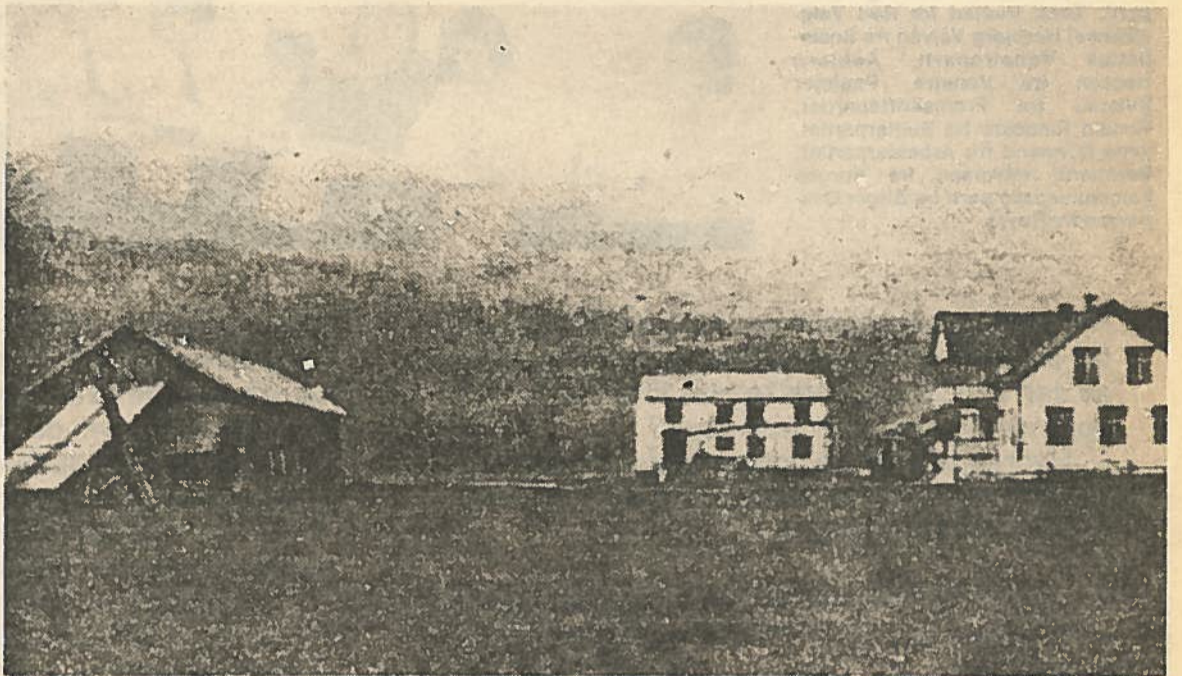
Dette fruktbare ekteskapet ble med årene god hjelp til å bygge opp gården. I året 1852 kjøpte han Iselvmoen som han delte med sønnene Hågen og han Nils. I 1862 skjøtet han Bjørnstad over til Ole Nilsen som var gift m. Berit Olsdr. Nordmo. Disse fikk 9 barn. Eiendommen Bjørnstad var da på 80 mål dyrket mark og store skogområder. De bygde sæter oppe i Iselvdalen i 1840 årene, og der på Bjørnstad bodde kårfolkene ho Kari Tollfefsdr. og Nils Pedersen i sin kårstue som brant ned i 1862. Men sønnen Ole som hadde stor gjeld som så mange i den tid, og da var det at bror Nils Nilsen Iselvmo som kjøper Bjørnstad, men broren Ole og familien fortsatte og bo der som forpaktere av gården. Besteforeldrene kom også nordover og bodde der på Bjørnstad, det var ho Gørand Nilsdr. Møkleby og Peder Halvorsen fra Stai. Deres bror Halvor Halvorsen kom også nordover og slo seg ned på Luneborg i Målselv. Han Nils Nilsen blir nu å overta Iselvmoen siden broren Hågen gifter seg og flytter til Signalnes. Disse var iherdige arbeidsfolk som bygde opp gårdene i lag med foreldrene og sine søsken. Det går mange sagn om Hågen og han Nils om sine jakt-historier der oppe i fjellene, derav navnet Håkåfjell og bjørnebergene.

Den første som ryddet Iselvmoen var han Esten Estensen fra Alvdal g.m. Marit Eriksdr. fra Sollia, så i 1852 selger de gården til Nils Pedersen Bjørnstad for 100 daler og kår. Men Nils Nilsen blir å kjøpe gården Iselvmo som han fikk av sin far. Han gifter seg og driver gården og setrene, men våningshuset på Iselvmoen brenner ned i 1870. Da flytter de til Alapmoen og bodde der en tid til de kjøper Kirkesmoen eller Kirkesnes som det ble å hete. Ho Anna Nilsdr. Lund ble født på Alapmoen som den 6 de i rekken av 8 søsken.

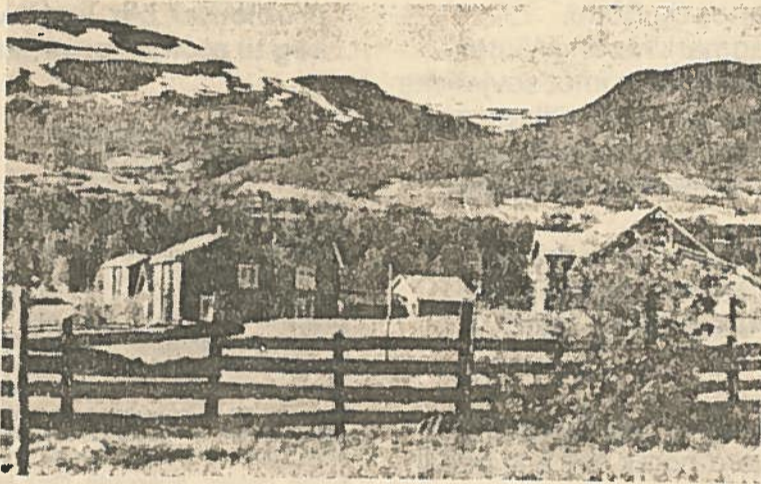
I året 1861 gifter han Nils Nilsen Iselvmoen seg med ho Randi Jensdr. Ålmen fra Oppdal, hun var født i 1829. Hun var datter av Karen Margrethe Toresdr. fra Innset i Kvikne og faren var Jens Andersen Ålmen fra Oppdal. Det fortelles at Nils ville ha en troende kone fra Oppdal, så gjennom bekjente skrev han til Randi og bød henne fri reise fram og tilbake dersom hun ville ha han. Hun slo til fluksens, og falt pladask for han Nils. Det ble et hastverkseskapskap for i den tid å være. Så bare etter 6 uker gifter de seg og der kom på rad og rekke 1 sønn og 7 døtre til verden.

Far til ho Randi, Jens Ålmen var født på gamle Ålmengården som går hundrevis av år tilbake i tiden. Like ved gården var det gamle retterstedet Steggetrøa eller Galgtrøa som vart brukt. Den siste avrettinga der var den 18 nov. 1733. Det var ho Eli Stenbuenget fra Storlidal som hadde drept sitt barn. Det går sagn om henne da hun red på en hvit hest til kapellet i Vinndala for å be seg fri for skylden av barnedrapet. Ho sang på dødsdagen: «Fra verden haver jeg vendt min hu». Og sangen: «Bedre kan jeg ikke fare». Ho hadde sagt for avrettinga, at to furutr skulle vokse på grava hennes om ho ble «salig». Furutrøa vaks opp, og ansiktet ble innhøgd i treet som viste seg opp til århundreskiftet. Det er flere uhyggelige og triste sagn fra Galgtrøa ved Ålmen, den gang troldrom og overtru herjet som verst.

Han Jens Ålmen var i sin tid en stor musiker som spilte i kirken først på 1800 tallet. Han spilte også violon som ikke var så akseptabelt i den tid, da den var roten til usedelighet og all ond på jorden. Stabbdansen som er kommet fra Oppdal truleg ved Anders Jensen Ålmen var også en flink musiker. Stabbdansen ble brukt i bryllup, gilder doninger og ellers i lag. Det var tempo og snuinger og vendinger i Stabbdansen i gamle dager. Og de parene som kom til «Stabben» skulle samtidig eta av en liten brødbit og drikke av samme ølbollen. Ølbollen fra år 1769 står det: «På stabben jeg står og drikker god tår, fordi jeg i natt hos brurpigen lå». Han gamle Jens Ålmen var musiker og en stor kulturmann og sterkt religiøs innstilt. Hans kone Karen Toresdr. ble over 100 år gl. Og de hadde 3 barn: 1. Anders Jensen Ålmen født i 1820 g.m. Albertine Knoph, fra Kvikne. Han var underoffiser og han skal ha dikta ei vise om en brann i domkirke i Trondheim: «Domkirken som udi syne hundrede Aar har vært navnkundig i Norden — og tre Gange brændt udaf

Her er gården Kirkesnes og «Nesmannens» store verk — med flere hundre mål oppdyrket mark og store skogarealer.

«Ålmgården» mot «Skjærdøla» i forgr.: Det gamle retterstedet «Galgtrøa» framfor gjerdet. Herfra kom ho Randi Jensdr. Ålmen til Kirkesnes i Målselv.

Torden» osv. Dette er sønnen til den gamle kirkespilleren Jens Ålmen han Anders som har arvet kulturarbeidet etter faren. Han Anders Ålmen vandret ut til Amerika i 1864. Hans skjebne ble trist, da han fikk et tre over seg under skogsarbeidet og døde av det. Hans andre søsken var ho Ynhbør (Ingeborg) Jensdr. født i 1824, hun ble gift med Paul Volla. 3. Randi Jensdr. født i 1829 som kom til Kirkesdalen til Bjørnstad og ble gift med han Nils Nilsen Iselvmo.

Det kom mange barn til verden hos ho Randi og han Nils på Kirkesnes. De giftet seg i 1861. Deres barn: 1. Karen Nilsdr. f. 1862 d. 1947 g.m. Ole Olsen Fagerhaug. 2. Ingeborg Nilsdr. f. 1863 d. 1888 bare 25 år gl. g.m. Ole Olsen Vorhaug på Moen. Ingeborg ønsket å emigrere til Amerika, men faren mente det var unødvendig og nektet henne å reise. 3. Randi Nilsdr. f. 1865 d. 1940 g.m. Otto Olsen Østgård. 4. Nils Nilsen f. 1867 d. 1929 g.m. Ingrid Karoline Bernvendsdr. fra Rydningen i Bardu. 5. Jensine Nilsdr. f. 1868 d. 1895 bare 27 år gl. Hun var forlovet med den kjente legpredikanten Ludvig Hope men døde fra han under store lidelser med en magebet. Han sørget i årevis og kom hvert år tilbake og satt ved graven hennes. 6. Sigrid-Anna Nilsdr. f. 1870 d. 1966 g.m. Bersvend Larsen Lund i Øverbygd. 7. Margrethe Nilsdr. f. 1872 d. 1935 g.m. Ole Hansen Løvhaug. 8. Petra Nilsdr. f. 1875 d. 1948 g.m. Halvor Hansen Skjeggnes. De fleste av disse søsken brukte navnet Iselvmo, men fra 1873 da han Nils Nilsen kjøpte Kirkesmoen ble det Kirkesnes. Kirkesnes har en gammel historie med flere bosetninger. Den første som hadde rydningsseidel på Kirkesnes var han John Johnsen fra Jøndalen i 1826. Han flyttet derfra, og i 1835 er det at Tomas Tomassen f. 1810 i Sollia kjøper eiendommen, han var g.m. Anna Haldorsdr. Myhre. I 1845 overdro T. Tomassen gården til lensm. Ole Pedersen Krogsgeng som ble gift med ho Sigrid Semingsdr. halvsøster til Nils N. Iselvmo. Men Krogsgeng selger Kirkesnes igjen til Staten i 1861. Og gården ble brukt for

funksjonærer i Skogvesenet av forstass. Nissen. Skogbetjent Arnt Haugset bodde også en tid på Kirkesnes til i 1873, da Nils N. Iselvmo kjøper gården. I 1875 selger han eiend. Iselvmo til Peder Amundsen g.m. Marit Iversdr.

Da Nils kom til Kirkesnes var gården lite dyrket, men han drev den opp til en storgård med tiden. I 1875 hadde de 4 hester, 16 kyr, 5 kalver og andre smådyr. Han Nils Iselvmo «Nesmannen» som han ble kalt, kjøpte opp flere gårder bl.a. farsgården Bjørnstad, Løvhaugen, men han solgte de senere. Senere eide han Sandkjosmo, Frostad Alapnes og i en tid Nordmo. Og under Kirkesnes var det 3 husm.plasser. I 1923 ble Kirkesnes delt i to like store deler, da sønnen Nils og sønnesønnen overtok gården. Mens Halvor Hansen g.m. Petra Nilsdr. overtar Vestvang. Nils Nilsen f. 1867 g.m. Ingrid K. Bersv.dtr. blir på hovedbruket, men siden han ble svakhetset er det sønnen Nils g.m. Margit Nergård som overtar bruket. Han Nils N. Iselvmo

drev stort i sin tid. Han var interessert jordbruker, og han viet også skogen dens trivsel. I hele 40 år var han skogbetjent og fikk Kongens fortjenestemedalje i 1913. Han var også inkassator for Statens tømmer salg i bygda i mange år. Og hadde dessuten flere offentlige verv. Han var herredstyrer for Høyre i flere år, medl. av skolestyret og fattigstyret medl. av styret i Målselv Sparebank fra 1882-1909. Og var form. overformynderiet, og iblant vikarierte han som lensm.betjent. Han kjørte fast til Moen en dag i uka i flere år.

Den ene hesten på gården var til hans personlige bruk og den andre til drosjekjøring og de andre 2 til arbeidshester. Og der på Kirkesnes var det ofte 10-12 drenger i arbeid og ikke mange tauser. De fleste av disse enslige som kom sørfra, var en tid hos lensm. Krogsgeng i Fagerlidal og lærte riktig om husdyrhold og jordbruk forøvrig. Han Nils Iselvmo var en som lå langt forut for sin tid. Allerede mens han bodde på Iselvmo oppunder Is-tindene, ble det lagt beslag på hans gode evner til det kommunale liv. Han forstod å gjøre seg gjeldende i hvilken som helst stilling som han ble betrodd. Før Nils Iselvmo døde i 1924 gav han tomt til Kirke for Mellembygd, og penger til kirkebygg. For til Kirkesnes kom alle som talte Guds ord i bygda, prester og emisærer kom innom, og da var det høytid. Hans barn fikk god opplæring, derfor holdt han huslærer i flere år. Hele fam. var glad i musikk og sang, de hadde orgel og gitarer.

Det var rene orkesterer når jentene sang og spilte der i Storstua på Kirkesnes. Han Nils og ho Randi feiret diamantbryllup i aug. 1920, det var en sjelden begivenhet. Han Nils Nilsen Iselvmo døde i oktober 1924 89 år og 6 mnd. gl. Med han var en av bygdens fremste foregangsmenn gått bort for bygdens utvikling. Ho Randi Ålmen Kirkesnes døde i 1929, da var ho blitt 100 år og 1 måned gl. Deres minner lever, men aldri dør.

Nils Nilsen Iselvmo f. 1835, Randi Jensdr. Ålmen f. 1829. Det ble med tiden en velstående familie med arbeid og slit, men møtte også motgang på sin livsvei.

Dette er 6 av døtrene hans Nils og ho Randi Iselvmo på Kirkesnes. Fra venstre: Randi f. 1865. Sigrid-Anna f. 1870. Margrethe f. 1872. Jensine f. 1868. Stående: Karen f. 1862. Ingeborg f. 1863. Eneste sønnen Nils og Petra er ikke med på bildet.